

Næstved på en time

Næstved er en utrolig interessant by, som det nok er værd at ofre en times tid på. Det er ikke alene spændende at handle i den mangfoldighed af moderne butikker, byen byder på, eller nyde en forfriskning i en af de talrige restaurationer.

Det er i høj grad også interessant at kigge på byens mange seværdigheder, der hver for sig fortæller en bid af Næstveds historie. Det gælder ikke mindst de markante bygninger fra middelalderen. En spadseretur på en times tid vil give dig et godt indtryk af Næstved, og det vil være en god idé, om du startede din tur på Sct. Peders Kirkeplads. Her befinder du dig lige midt i Næstveds middelalderlige hjerte. Det var dengang, hvor byen lå klemmt inde mellem den 10 kilometer lange Mogenstrup Ås og Susåen.

I Næstved har vi fastslået, at byen er fra 1135, det år hvor den fromme adelsmand Peder Bodilsen, hans mor og brødre skænkede Sct. Peders Kirke samt store jordtilliggender til Benediktinermunkene til opretelse af Sct. Peders Kloster.

Om der har eksisteret et sådant på Kirkepladsen i tilknytning til kirken er ikke påvist. Det er endda meget tvivlsomt. Sandsynligvis er munkene straks gået i gang med at opføre deres kloster, hvor nu Herlufsholm ligger. Det var Skovkloster.

Familien Bodilsens stiftelsesbrev er dateret den 29. november 1135. Alligevel markerer Næstved hvert år sin fødselsdag den 15. juni. Det vides ikke, hvem der har fundet på denne dato, men det er da meget smart. Det er jo Valdemarsdagen, og så flager hele landet for Næstved.

Torv i næsten 900 år

Vi har bæret Peder Bodilsen med en statue, fordi han betragtes som byens grundlægger. Det var han faktisk ikke. Med sin storslåede donation gav Peder Bodilsen og hans familie munkene mulighed for oprettelse af klostret. Næstved eksisterede skam allerede og var efter datidens forhold ret så stor og betydningsfuld.

Næstved daterer sig såmænd tilbage fra den yngre stenalder fra omkring år 400, men naturligvis ikke som købstad. Og så har der iøvrigt været beboelser ved Susåen helt tilbage i oldtiden.

I denne guide skal vi ikke fordybe os nærmere i disse kendsgerninger. Næstved vil nok blive ved med at fejre fødselsdag den 15. juni. Vi vil sikkert også blive ved med at notere, at Næstved fik torverettigheder i 1140. Indtil da ejede kongen, Erik Lam, torvet i Næstved, men det skænkede han i 1140 til det nye kloster. Torvet er altså ældre.

Lad os nu komme i gang med vores vandring gennem den gamle by. Stil dig foran hotel Vinhuset (1) med front mod Sct. Peders kirke (2). Formentlig har der oprindeligt ligget en trækirke på stedet, uden at dette på nogen måde er påvist. Derimod skulle det være sikkert, at det var en stenkirke, Bodilsen-slægten skænkede til Benediktinermunkene.

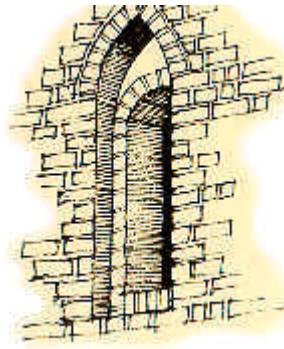
Men det er ikke den kirkebygning, vi ser i dag. Den er rejst i tiden fra ca. 1375 til 1500-tallet. Hvis du har tid til at kigge inden for, skal du især hefte dig ved det smukke kor, hvis afslutning udgøres af syv sider af en tikant, hvortil slutter sig to, halvt så høje, tredelte sidekor. Den meget flotte virkning kan i høj grad også ses udefra, nemlig hvis du kommer fra Købmagergade.

Der er mange spændende enkeltheder i kirken. I koret findes således fra cirka 1380 det kendte kalkmaleri med Valdemar Atterdag og dronning Hedvig, der knæler for Gud. Betragt endelig også den flotte prædikestol, der er udført af Holbæk-mesteren Lorentz Jørgensen.

Når du forlader kirken, står du altså med front mod hotel Vinhuset (1). Navnet daterer sig fra 1778,

bygning er opført i tre middelalderen lå her Tyge smuk munkestenskælder må kigge ned.

hvor ejeren fik lov at udskænke vin og tage gæster ind til overnatning. Den nuværende etaper i sidste halvdel af 1800-årene. I Dues adelsgård. Fra den tid er bevaret en meget med krydshvælvinger. Spørg Vinhuset, om du

Landets ældste rådhus

Muligvis har Næstveds første rådhus været placeret her. Det ved vi ikke med sikkerhed, men alligevel kan Næstved påvise landets ældste rådhus, i dag Sct. Peders Kirkes Sognegård (3). Den ældste del af bygningen er fra cirka 1450, men cirka 1500 skete der en betydelig udvidelse. Det er helt fantastisk i dag at kunne konstatere, at det gamle rådhus fungerede helt til 1856. Så kom der gang i den kommunale administration, der krævede mere plads.

I den gamle bygning havde bytinget til huse. Der var rådstue, og i kælderen var der fængsel. Tidligere holdt bytinget til i fri luft, nemlig vest for kirken, nogenlunde skråt over for Vinhuset, hvor der i dag er indrettet en lille hyggeplads. Det gamle torv var placeret mellem rådhuset og kirken.

Til højre for rådhuset lå indtil 1959 Gøernes Gaard, som altså blev nedrevet. Skulle du komme til Den gamle By i Århus, kan du se resterne af gården, nemlig den store bindingsværksbygning i to stokværk og med svalegang.

Hjørneejendommen til venstre er et knægtbygget bindingsværkshus fra 1606.

Fra Vinhuset går vi nu lidt til højre mod den store parkeringsplads, Bredstrædeparkeringen, der blev anlagt i 1960'erne. Her lå på det skrånede terræn ned mod Havnegade en række små huse, nedrevet i 1963. Her skal vi ikke fordybe os i, hvor hyggeligt det kunne have været, om husene var blevet renoveret og bevaret. Oprindeligt lå de jo ned til Susåen, der siden 1938 har haft sit løb i rør under Havnegade.

Du står iøvrigt ud for Næstveds gamle hovedgade, Farvergade. For enden af denne, på hjørnet af Brogade og Møllegade, ligger en gammel købmandsgård, der kan spores tilbage til 1682. De eksisterende bygninger er opført i 1840'erne af købmand Wittusen. Næstved Kommune købte bygningen i 1976. Her har kommunens tekniske forvaltning til huse i dag.

Danmarks første rækkehuse

Bygningen er et kig værd, men gå endelig tilbage ad Farvergade til Kirkepladsen. Vi skal nu højre om kirken for at bese, hvad vi i Næstved kalder Danmarks første rækkehusbebyggelse. Det er de middelalderlige Stenboderne (4). Det er tre dejlige perler på snor.

Den midterste bygning i komplekset, Boderne, er fra 1440'erne og dermed ældst. Her var der oprindeligt tre butikker eller handelsboder.

Gavlbygningen, Henrik Gotschalcks Stenhus, er lidt yngre. Kig lige på byggekompleksets bagside, så vil du fornemme, hvordan terrænet skrånede ned mod Susåen.

Den østligste ejendom er Mogens Tuessøns Stenboder fra omkring 1480. Det var i sin tid en udlejningsejendom bestående af syv rækkehuse.

Mogens Tuessøn var borgmester, og han skænkede sine Stenboder til Sct. Peders Kirke i 1484 mod, at der til evig tid skulle bedes for ham. Det varede dog kun til Reformationen i 1536.

Hele rækkehuskomplekset er flot restaureret, hvilket indbragte den fornemme Europa Nostra pris. Bygningerne tjener i dag som udstilling til Næstved Museum. Her er der værdifulde samlinger af skårmateriale fra en udgravning af Laurits Pottemagers værksted i Farvergade (Ca. 1580-95).

Næstved var tidligere en af landets betydeligste sølvsmedebyer, og fra den tid er der en fin samling. Ligeledes er der en unik samling af arbejder, dels fra Kählers Keramiske Værksted, der startede i Næstved i 1839, og dels fra Holmegaards Glasværk, der blev grundlagt i 1825. Endelig er der indrettet lokaliteter til foredrag og skiftende udstillinger.

Nu er du kommet frem til afslutningen af rækkehuskomplekset. Indtil 1881 lå her som et meget fornemt punktum på bygningerne et stenhus. Det var Næstveds gamle latinskole, Peder Syvs Hus, opkaldt efter den kendte sprogforsker, der 1658-64 var forstander på latinskolen. Bygningen blev revet ned for at gøre plads for en ny kommuneskole. (5) Denne bygning anvendes ikke længere til dette formål. Siden 1987 har Næstved kommunale Musikskole, der er en meget stor institution, haft til huse her.

Skulpturen ved den grønne plæne op mod kirken er en kultsten udført i Bornholms granit af billedhuggeren Ole Christensen. Vend dig nu om og kast dit blik op på den østre gavl af kirkens tårn. Her sidder i en blanding et underligt formet kors med to lodrette grene på de to korsarme. Ingen ved, hvad det skal betyde. Det skal måske forestille de to røvere på korset. Det er Næstveds vartegn. Når de gamle håndværkersvende, Naverne, gik på valsen, skulle de beskrive dette kors som et bevis på, at de havde været i Næstved.

Købmændenes gade

Nu går turen gennem Købmagergade, men inden du helt slipper Kirkepladsen, skal du beundre den dejlige kobberfigur, du ser i haven til venstre foran Biblioteket. Det er Violinpigen, der er udført af Robert Lund-Jensen.

Købmændene havde i middelalderen deres domicil i Købmagergade, en af de ældste gader i Næstved. Det var ganske naturligt, for det var tæt på den middelalderlige havn og Susåen, ad hvilken varerne blev transporteret. Det var også forklaringen på, at der fra Købmagergade og Sct. Peders Kirkeplads opstod en række stræder ned mod vandvejen. Stræderne lå faktisk tæt som efter tænderne på en rive.

Tilbage af disse stræder er Kompagnistræde, og på hjørnet af strædet og Købmagergade (6) finder du to interessante ejendomme, der måske ikke ser så spændende ud i dag. De har imidlertid haft deres storhedstid, idet begge var bindingsværksbygninger. Især var Købmagergade 6 (hjørneejendommen) flot. Bygningen er fra begyndelsen af 1600-tallet, mens Købmagergade 8 er fra slutningen af 1800-tallet - efter 1867.

Vi går ned ad Kompagnistræde, forbi hjørneejendommens forlængelse, hvor Naverne i dag har deres naverhule. Vi er så fremme ved en af middelalderens store perler, Kompagnihuset (7). Denne agtværdige bygning, som i 1993 modtog Europa Nostra prisen, overrakt af Prins Henrik, for en fornem restaurering, består dels af et bindingsværkshus og dels af et imponerende stenhus. Førstnævnte er dateret til tiden omkring 1750, mens nye dendrokronologiske undersøgelser har godtgjort, at stenhuset er opført i tiden 1490-1500. Da huset er nævnt første gang i 1493, kan usikkerheden om opførelsestidspunktet indsnævres til tre år.

Stenhuset er opført som købmændenes gildehus med gildesalen i øverste stokværk og med lagerrum i nederste stokværk. Oprindeligt blev huset kaldt for Peblingegildehuset, formentlig fordi købmændene har haft tæt kontakt til peblingene i latinskolen.

I 1621 oprettede Chr. IV et spansk handelskompagni med hovedsæde i Næstved. Dette blev indrettet i stenhuset, som herefter skiftede navn til Kompagnihuset. Det er Nordens eneste bevarede købmændsgildehus fra middelalderen.

Vi skal en tur rundt om bygningen for også at betragte denne fra indgangssiden, og vi kommer igen ud i Købmagergade ad den smalle Møntergade. Navnet har relation til tiden ca. 1397-1425, hvor der blev slået mønt i Næstved. Det foregik i Møntergaarden, der lå på grunden Købmagergade 10.

Vi fortsætter hen ad Købmagergade og står snart ud for Hotel Kirstine (8), oprindeligt bygget som en trelænget een-etages gård i 1745-46. Her boede Næstveds borgmestre fra 1809 til 1876. Hotellet hed da også tidligere „Den gamle Borgmestergaard“.

Hvis du har lidt god tid, kunne du foretage en lille afstikker ned ad Slagkildevej, der har sit navn efter den gamle Slagkilde. Denne springer endnu. Du kan se den ved mindestenen for borgerrepræsentant Søren Knæckenborg, der gjorde en stor indsats for Næstveds forskønnelse. På det store grønne område ligger en rød bygning, opført i 1841 af malermester Christian Ostenfeldt. Han stiftede i 1818 Den Ostenfeldske Stiftelse, som bygningen stadig kaldes. Her fik 12 enker eller døtre af embedsmænd eller borgere i Næstved deres bolig. På området er rejst en mindesten for stifteren. Tidligere lå på det store område Sortebrødreklostret. Sortebrødrene skal være ankommet til Næstved ca. 1242.

Ned mod Havnegade ser du det smukke, gamle og gule pakhuis, der i sin tid var knyttet til en af Næstveds store købmandsgårde. Her drives fortsat godt købmandsskab, for her har Næstvedegnens Erhvervskontor til huse sammen med Turistkontoret. Det er godt at vide for en turist.

Efter den lille afstikker skal vi tilbage til Hotel Kirstine, og nu kan du godt finde fotografiapparatet eller videoen frem. Du står nemlig ved den mest fotograferede gade i Næstved, Riddergade. Det er den østlige side, du skal interessere dig for. Den rummer spændende bygninger fra forskellige tidsaldre.

Først ligger et enkelt, klassicistisk bygningsværk, Riddergade 7 (9). Forhusets facade er stort set fra 1803, men formentlig er der tale om en ombygning af et hus, der lå på grunden i 1736. Her startede Næstveds første avis i 1848.

Mest betragtet er den næste bygning, Apostelhuset, (10) som der efter nogle hårdhændede restaureringer ikke er meget tilbage af. Når bygningen er interessant, skyldes det de 13 store udskårne knægte fra omkring 1510-20. De er prydet med de ældste bindingsværksfigurer i Danmark. Figurene forestiller Jesus og de 12 apostle. Huset kan meget vel være opført for et af Næstveds middelalderlige gilder, Kristi Legems Gilde.

Bygning nr. 3 er Ridderhuset (11), opført i bindingsværk på Chr. IV's tid. De to sidste bygninger er Det røde Pakhus (12), i dag en idyllisk restauration, og en enkelt, men smuk beboelsesejendom (13), i dag bank. Begge bygninger er fra midten af forrige århundrede.

For enden af Riddergade ser du den anden store bykirke, Sct. Mortens Kirke (14), hvis ældste bygningsdele er fra 1220'erne. Tårnet blev bygget til i 1400-tallet, mens dåbskapel og våbenhuset først blev bygget i 1850'erne.

Kirken er i høj grad et besøg værd, og især skal den besøgende hefte sig ved det ærværdige gamle krucifiks af den korsfæstede Jesus.

Prædikestolen er skåret af Abel Schrøder den Ældre, og det er hans søn, Abel Schrøder den Yngre, der er mester for den imponerende altertavle. Han levede fra ca. 1602 til 1676, og han var ikke alene en dygtig håndværker men en kunstner af verdensformat.

Det Schrøderske værksted lå i Ringstedgade 6, og herfra er der og ikke mindst i Abel Schrøder den Yngres tid udført et utal af fornemme arbejder i den brusbarokke stil, blandt andet altertavlen i Holmens Kirke. Men du kan finde arbejder fra værkstedet i en lang række af de sydsjællandske kirker m. fl. Gå tæt på altertavlen i Sct. Mortens Kirke og nyd dens rigdom af detaljer.

Fra kirken skal byvandringen fortsætte ad Sct. Mortensgade, men den, der har mere end en times tid til sin rådighed, kan få en ekstra oplevelse ved at dreje op ad Østergade. Bemærk da tæt ved kirken mindesmærket for de faldne i de to slesvigske krige 1848-50 og 1864, og den yndige skulptur, Kalven. Kunstneren hedder Gudrun Lauesen.

Drej til venstre ad Krumport og frem til Teatergade. Her ser du lige til højre mindstøtten for Grundlovens giver Frederik VII, og højere oppe ligger den gamle Amtmandsbygning (15). Den er fra 1886, og her er der i dag lokalarkiv, lokaler til kunstudstillinger og administration for Den kommunale Ungdomsskole.

Til venstre har du Næstved Rådhus fra 1940 (16), hvor den øverste kommunale administration har til huse. Her holder byrådet sine møder, og fra sit kontor kan borgmesteren se ned på den store, bastante betonfigur, udført af billedhuggeren Arne Bang.

Trolden og Munkebakken

Figuren forestiller Fladså-trolden, der ifølge sagnet blev så vred over lyden fra Næstveds kirkeklokker, at han ville jævne byen med sand. Der gik imidlertid hul i sækken, så sandet løb ud og skabte den 10 km lange Mogenstrup Ås. Da Trolden opdagede dette, blev han så gal, at han tømte resten af sækens indhold ud, hvorved han skabte den 63 meter høje Munkebakken bag Trolden. Det er en oplevelse at stå på toppen af Munkebakken og se ud over byen. Her findes også en mindesten for Peder Bodilsen. Du kan sagtens fortsætte den afvigende tur via Munkebakken. Så kommer du ned til Farimagsvej, men du kan også vælge at fortsætte ned ad Teatergade langs med parkeringspladserne. Her ser du en statue rejst i anledning af Danmarks befrielse den 4. maj 1945. Det er Frihedskæmperen, der ligeledes er udført af Arne Bang. På denne måde kommer du også ned til Farimagsvej, og det giver dig mulighed for at kaste et blik på Munkebocentret (17).

Dette består af det gamle alderdomshjem fra 1916, der er ombygget flere gange og i dag er et moderne plejehjem. Her blev der i 1986 indrettet dagcenter, ligesom der blev opført beskyttede boliger.

På plænen foran plejehjemmet står to dejlige skulpturer. Det er Fløjtespilleren, udført i stentøj af Johannes Hansen, og springvandet Paraplyen, som Claes Lorentzen er mester for.

På den gamle handelsskole på den anden side af vejen er der i 1995 indrettet 15 midlertidige plejehjemspladser.

Næsten skråt overfor Munkebocentret, på Kählerbakken 5, ligger Kählers Keramiske Værksted, som absolut er et besøg værd.

Da jernbanen kom

Men vi skal tilbage til Farimagsvej, som vi skal følge frem til Jernbanegade. Inden du drejer op ad denne, har du til højre Banegårdspladsen med Postkontoret (18) forrest og Banegården (19) tilbagetrukket.

Postkontoret blev åbnet i 1921. Det havde fra 1865 haft til huse på Sct. Peders Kirkeplads, i dag en del af hotel Vinhuset.

Banegården er fra 1870, da Den sydsjællandske Jernbane kom til Næstved. Bygningen er naturligvis ombygget og udvidet flere gange og fremtræder i dag som en moderne banegård.

Dens placering var dengang ligesom lidt uden for byen. Herfra førte der en smal, snoet Jernbanevej ned til banen, og den var bestemt ikke egnet til den stigende trafik. Vejen var på begge sider afgrænset af høje sandbanker, som blev gravet igennem i forbindelse med anlægget af den nuværende Jernbanegade.

På din videre tur gennem gaden skal du standse op ved enkelte bygninger. Det er først Våbenbrødstiftelsen (20), der blev opført i 1876 med boliger for trængende våbenbrødre og disses enker. Bygningen er senere solgt til anden side.

Lidt længere fremme er det Jernbanegades Skole fra 1912 (21). Skolen blev nedlagt for et par år siden, dog ikke helt idet Ll. Næstved Skole har en „filial“ her. Desuden er der andre kommunale funktioner i bygningen.

Som nabo ligger Teknisk Skole (22), opført i 1884. Bygningen er i dag kun en lille bid af det store skolekompleks, der er bygget ved Jagtvejen.

På højre side af Jernbanegade, overfor de to skoler, opførtes i 1912 KFUM-bygningen (23). Den er bygget i historicistisk stil.

Du fortsætter op ad Jernbanegade og krydser Teatergade. På den modsatte side ser du Odd Fellow-bygningen (24), der ikke alene har facade her men også ud til Sct. Mortensgade. Den skal du dreje ned ad, for vi er nu tilbage ved Sct. Mortens Kirke og dermed byvandringens egentlige rute. Du skal krydse Ramsherred og gå ned ad Grønnegade.

Den gamle kaserne

Næstved er en gammel soldaterby. I dag er det de far-verige gardehusarer, der har til huse i byen. Kasernen ligger ude på Skyttemarksvej, men hver onsdag ved middagstid rider regimentets hesteskadron trompeterende gennem den indre by, hvis ikke der foregår royale begivenheder i København. Måske er du heldig at møde eskadronen.

Der findes stadig en række kasernebygninger i byen. De blev bygget i slutningen af 1800-tallet men tjener i dag andre formål.

Det er også tilfældet med Grønnegade Kaserne (25), der er en vigtig del af Næstveds kulturhistorie og har medvirket til at præge byens bygningskultur. Kasernen har primært været hjemsted for rytter- og dragonregimenter frem til 1923, hvorefter bygningskomplekset blev anvendt til militære skoler.

Ud mod Grønnegade ligger den ældste bygning, ride- og eksercerhuset, eller som vi kalder bygningen Det gamle Ridehus. Det blev opført i 1799. Ridebanen lå inde bagved, og du må gerne gå indenfor, eller køre, for nu er der parkeringsplads på stedet.

Du vil iøvrigt bemærke, at terrænet er stærkt stigende, men kasernebygningerne er også opført på kanten af Sandbjerget, den nordligste del af den 10 km lange Mogenstrup Ås.

Parallelt med det gamle ridehus ligger et nyere fra 1888, og for enden af parkeringspladsen ses Kommandantbygningen fra 1806. Helt oppe på åsen er der et endnu nyere ridehus. På det store område deroppe er der planer om at bygge et kulturhus rummende blandt andet en koncert- og teatersal med plads til ca. 1200, udstillingslokaler, bibliotek m.m.

Næstved kommune overtog kasernen i 1978 og har siden ofret millioner af kroner for at gøre området til byens kulturelle åndehul. Her har en lang række af byens foreninger et dejligt tilholdssted. Det syder af aktivitet.

Fra toppen af åsen kan du kigge ned på det store parkeringsareal og få øje på endnu en flot bygning, opført i 1911 i tilknytning til kasernen, senere indrettet til Kvægtorvsbygning.

Den videre tur ned gennem Grønnegade er ikke lige i dag den smukkeste, fordi der på højresiden ligger en stor tomt, hvor der tidligere var jernstøberi. Området indgår i store planer om et varehus, boligbyggeri og et parkeringshus - tæt knyttet sammen med kulturhusprojektet.

Så stir dig ikke blind på tristheden. Skæv i stedet for til gadens venstreside og forestil dig, at der bag husene i middelalderen lå en stor sø, Munkesøen, der ligesom Susåen og Åsen var med til at spærre Næstved inde.

Glæd dig over den smukke bygning Grønnegade 17 (26) og de to hjørnebygninger ved Indre Ringstedgade. Det er til højre bindingsværksbygningen Daases Gård (27) fra 1700-tallet og til venstre Staalgaarden (28), op-ført i 1935 i en helt ny byggestil i Næstved.

Ret foran dig har du Næstved Tidendes bygning fra 1898. Kig op og fryd dig over den glacerede keramikudsmykning fra Kähler.

Du skal nu til venstre ned ad Indre Ringstedgade, men er du godt gående og har masser af tid, vil det bestemt ikke være spildt ulejlighed at gå højre om, dreje til venstre i det store lysregulerede kryds og fortsætter over mod Rådmandshaven. Her ser du kommunens

administrationsbygning. Den blev taget i brug i 1983 og rummer socialforvaltning, skatteinspektorat og skole- og kulturforvaltning.

Du kan fortsætte over det grønne område, passere Kranøen, der er resterne af Gl. Maglemølle, fortsætte over Susåen og komme frem til Herlufsholm.

Det er en tur for sig selv og skal ikke nærmere omtales her. Det skal dog nævnes, at det netop var her, Benediktinermunkene byggede Næstved Sct. Peders Kloster, senere Skovkloster. Tilbage af dette står den meget smukke kirkebygning.

Navnet Herlufsholm knytter sig til Herluf Trolle, der blev ejer i 1560 ved et mageskifte med det nuværende Frederiksborg. Det var Herluf Trolle og Birgitte Gøye, der grundlagde skolen.

Vi vender tilbage til udgangspunktet for denne afvigende rute, altså Indre Ringstedgade. I denne findes også en markant bygning fra middelalderen, Helligaandshuset (29), i dag byens museum.

Før du eventuelt går ind og studerer de mange samlinger, eller fortsætter forbi, skal du kaste et blik op på nabohuset, Ringstedgade 6, over porten. Her er indsat en mindetavle for billedskærerfamilien Schrøder. På grunden lå værkstedet, hvorfra der ikke mindst i Abel Schrøder den Yngres tid udgik mange arbejder. Helligaandshuset er nævnt første gang i 1398. Det var oprindeligt en stiftelse for fattige gamle, syge og svage. Omkring 1514 var huset næsten omdannet til kloster, som det skete med flere af landets Helligaandshuse. Projektet blev aldrig realiseret fuldt ud. Derfor er Helligaandshuset i Næstved det eneste bevarede rigtige Helligaandshus i Danmark.

Helligaandshusets første kirke har ligget, hvor der nu er museumshave. Den anden kirke, viet til Vor Frue, blev indrettet i Helligaandshusets vestende ud mod gaden. Kirken var i brug til omkring 1803.

Siden har bygningen haft flere funktioner. Der har været fattig- og sygehus, arbejdsanstalt, klædefabrik og igen sygehus, nu for dragonerne. I 1926-27 blev den gamle kirkesal og det øvrige hus indrettet til museum, som absolut er et besøg værd.

Ved Kindhestegade drejer du til venstre mod Hjultorvet, nævnt første gang i 1400-årene. Nu har vi pralet med, at Næstved har landets første rækkehusbebyggelse, Nordens eneste købmandsgildehus, landets ældste rådhus m.fl. Lad os så også prale med, at Næstved har Danmarks mindste rytterstatue, placeret på Hjultorvet. Statuen (30) forestiller Peder Bodilsen. Den er udført af Mathillus Schack Elo, mens den snoede søjle skyldes arkitekt Hansen-Reistrup. Statuen er en borgergave, opsat ved 800 års købstadsjubilæet i 1935.

Bag statuen rejser sig Bingesbøls smukke rådhus (31) opført i 1855-56 og i brug som rådhus frem til 1940. I dag er her ting- og arresthus.

Fra Hjultorvet går du ind på Axeltorvet, og du har på din højre side det flot restaurerede Løve Apoteket. Du skal navnlig slå et smut ind i apotekets gård og opleve 1700-talsstemningen med bindingsværk og brosten. Du må heller ikke undlade en lille tur gennem det smalle Apotekerstræde for at betragte den ærværdige bygning fra bagsiden med læge- og krydderiurtehaven foran. Det er simpelthen betagende. Gråbrødemunkene holdt deres indtog i Næstved ca. 1240 og byggede Gråbrødreklostret, hvor nu Axeltorv ligger. Klostret bredte sig ud over det nuværende torveareal, blandt andet ind i Skomagerrækken og med en fløj, hvor nu det gamle rådhus fra 1856 er placeret. Klosterkirken blev som den sidste bygningsdel nedrevet i 1553, og fra det år daterer vi Axeltorv. Torvet i dag har ikke fundet sin endelige udformning og indretning. Det benyttes blandt andet

onsdag og lørdag som torvedage, og så er der sydlandsk stemning i Næstved.

Det sidste indtryk af torvet kunne være sidste skud på stammen, når det gælder skulpturer. Den er placeret ved DiskontoBanken og udført af billedhuggeren Bjørn Nørgaard i 1994. Skulpturens navn er "Talbrække Tiefland" - et fabeldyr, der har givet anledning til megen forundring og diskussion.

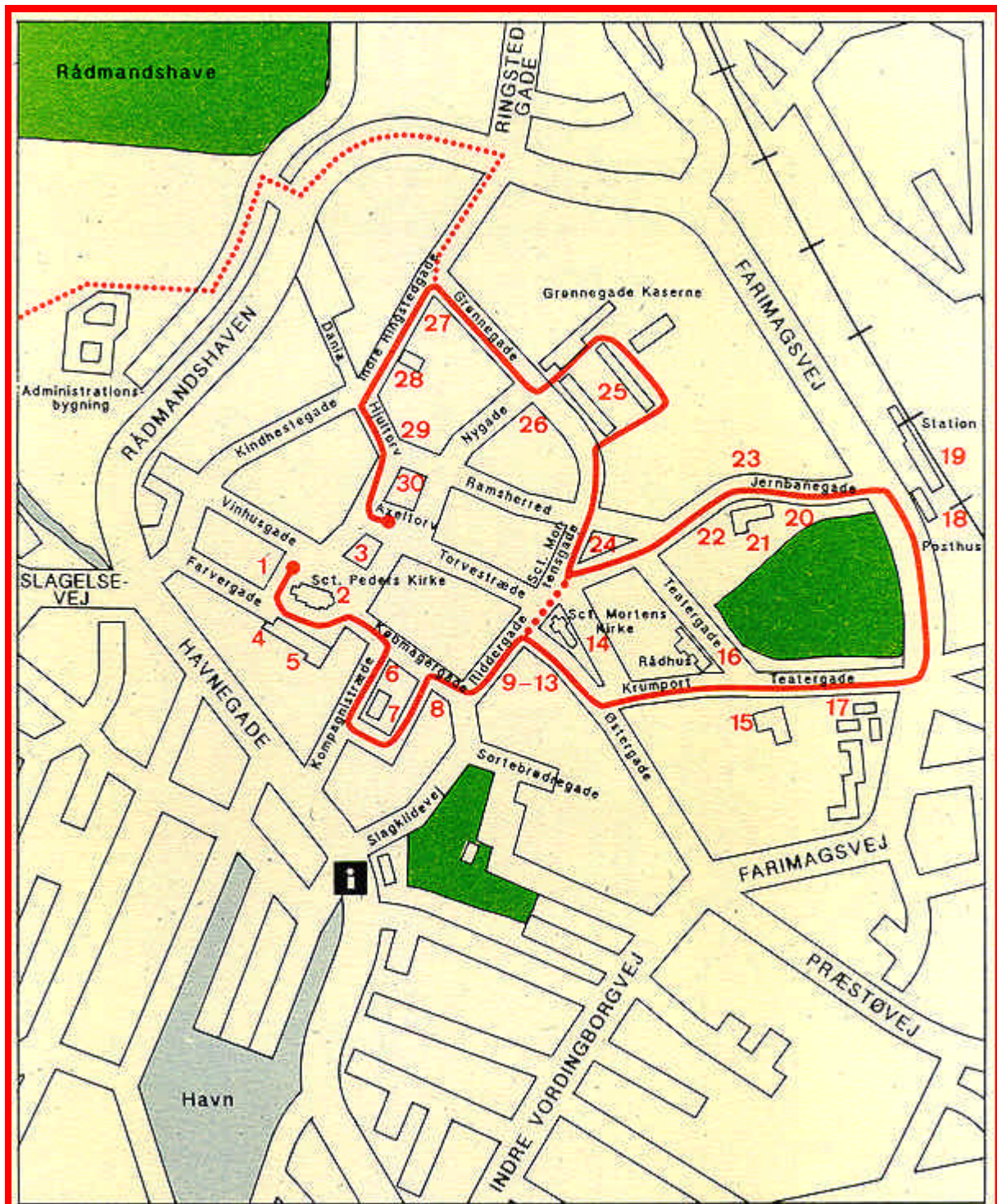
Nu kan du selv filosofere lidt over kunstværket, når du slutter din byvandring enten ved at forlade Axeltorv ad Næstveds første gågade Torvestræde eller ad Kirkestræde.

Vælger du sidstnævnte, står du foran byvandringens udgangspunkt, hotel Vinhuset. Måske åbner værtten den gamle munkestenskælder, så du over en kold og tiltrængt øl kan lade de mange indtryk sætte sig.

Denne kortfattede byvandringsguide er kun tænkt som en appetitvækker. Vil du vide mere om de enkelte attraktioner, som er nævnt, eller om byens historie, findes der en masse tilgængeligt litteratur, blandt andet:

- Andersen, Aage: Middelalderbyen Næstved, 1987.
- Birk Hansen, Palle: Næstved. Byens opståen og tidlige udvikling, Næstved Museum 1984.
- Birk Hansen, Palle: Næstveds Torve i 850 år, Liv og Levn 4-1990.
- Birk Hansen, Palle: Næstved - By og Sted, Liv og Levn 8-1994.
- Birk Hansen, Palle: Helligaandshuset. Bygningshi historie, Næstved Museum 1988.
- Boderne i Næstved, 1987.
- Dahl, Svend C.: Næstved. Købstaden i 1500-tallet, 1981.
- Michelsen, F.: Kasernen på Sandbjerget, 1982.
- Michelsen, F.: Det middelalderlige Næstved.
- Nielsen, Rasmus: Næstved købstadshistorie, fire bind. Nystrøm, Arne: De middelalderlige Stenboder
 - på Sct. Peders Kirkeplads, 1974.
- Pedersen, Eva de la Fuente: På rejse med Abel Schrø- der, Næstved Museum, 1995.
- Rasch, Knud: Kompagnihuset i Næstved, 1993.
- Smith, Otto: Næstved 1135-1935.

Kort over Næstved bymidte

Seværdigheder

1. Hotel Vinhuset
2. Sct. Peders Kirke
3. Sct. Peders Kirkes Sognegård
4. Stenboderne
5. Skolen på Kirkepladsen
6. Købmagergade
7. Kompagnihuset
8. Hotel Kirstine
9. Riddergade 7
10. Apostelhuset
11. Ridderhuset
12. Det Røde Pakhus
13. Beboelsesejendom
14. Sct. Mortens Kirke
15. Amtmandsbygningen
16. Næstved Rådhus
17. Munkebocentret
18. Postkontoret
19. Banegården
20. Våbenbrødstiftelsen
21. Jernbanegades Skole
22. Teknisk Skole
23. KFUM-bygningen
24. Odd Fellow-bygningen
25. Grønnegades Kaserne
26. Grønnegade
27. Staalgaarden
28. Helligåndshuset
29. Peder Bodilsen